

Kohu Silvi: «Terve elo olõ ma tennü miiltpiteh tüüd»

Valpri Liina

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Tuust om müüdä lännü' jo' mito aastakka, ku ma Võro folkloorifestivali laado pääl silmsi nägosat naistõrahvast. Sais sääil ilosa' seto rõiva' säläh. Astõ mano. Lavva pääl olli' kokoraamadu'. Ma naksi viil inäbä huvvi tundma ...

Ja nii ma sai tuvast Kohu Silviaga, elopõlitsõ raamatidõ välläandjaga kirjastustõõtajaga Tartost. No' om täl uma kirästus ATA-Raamat, koh andas vällä kokoraamatit. Lepemi kokko, õt saami' kunagi' kokko ja sis kõnõlõmi' pikebält. Minevä aastaga saimiki kokko.

Elokõnõ om joudnu' vahtsõhe aastaganumbrihe. Mõni päiv tagasi kõnõli Silviga' läbi telefuni. Ma küüsse, õt kuis täl aastak om müüdä lännü'. «Hüä aasta oll. «Hoidistaja käsiraamat» om kõik ar' müüd, tahami' tõist trükki tuust vällä anda'. Anni vällä «Minikokoraamadu» sar'ah muna-raamadu, päälkiri oll «Muna? Muna!». Raamat sai valms inne joulu ja om müügil,» ütäl Kohus Silvi.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Imä küdsi sõapakku minekist präänkit üteh. Präänigu' sai' valmist, a sõda sai kõlgusõ takah ka tuu ao pääle otsa.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Müügitiü nõud tävvelikult hindä sinnä' pandmist, tuuperäst otsust Silvi uma elo ja kõik, mia' tuu mano k'au, panda' paprõlõ. Tuud täl umah armsah seto keeleh ka' tekk.

«Ma loi Muia Veetamme luulõtust «Videviku virved» elost ja mõtli: vot om õigõ, midä täl kirotas —

Ma märgi, küll om mul mitu ello, latsõ elo, tütrigu elo, naase elo, pereelo, tüüelo, a peräotsah vanainemisõ elo. Kõik elo' kogosahe üteh nigu puu' mõtsah. Ja õga elo nigu õga puugi om ummamuudu. Ütle sis viil, õt inemisõl om üts elo.

Elo võtt kätte ja kääns, mitu kõrda kääns, õga kõrd nakas nigu vahtsõnõ elo pääle,» ütäl Silvi.

Latsõ elo

«Peri olõ ma Küllätüvä külläst, imä puult Lillepuu hõimust, esä oll Rokina Kuuse Timmo.

Edimäne asi, midä ma mälehdä, oll tuu, ku minno pää iih kardohkakeldrihe pommivarju nõstõti. Mu imä Anne küdsi kõõgih sõapakku minekist latsõlõ präänkit üteh. Präänigu' sai' valmist, a sõda sai kõlgusõ takah ka tuu ao pääle otsa,» jutstas täl.

Inne ku elo käändü, oll Silvil vanaimä Kull'õ ja vanaesä Vass'õ man Küllätüväh kuld-nõ põli. Ku Silvi oll pia viie aastaganõ (1947), saat Vinne võim imä vele Miko Sibirihe ja tuuperäst õt täl oll Kaitseliiduh ja käve Petsereh raudtiisilda, püss säläh, valvamah. Vanaesäle saadõti papõr, õt timä om rahvavainlanõ. Talo anti uusmaasaajalõ, vanaesä ja vanaimä aeti kotost vällä. Vanaesä olõvat minneh õgalõ ussõpiidälõ suud andnu'.

Silvi esä oll opnu meier ja sai' imäga Eestimaaõl tüüh-hü, vanaimä ja vanaesä tul-li' miika' üteh. «Vot niimuu-du minotao-linõ inemisõtaimõkõnõ Setomaalt väl-ja juurtigi.

Elli mii' mitmõh Eestimaa paigah. Algkoolih olli ma hüä lats,» ütäl Silvi.

Tütrigu elo

Keskkoolih käve ma Tali-nah. Kol' aastakka sai eesti filoloogiat ka' Tartu Ülikoolih opitus. «Pää oll aganit ja tuult täüs, a illos aig oll!» ütäl ta.

Elo käänd sis nii, õt nakas pääle naaseelo, pereelo ja tüüelo — kõik ütekõrraga.

«Naasest lätsi ma ilosalõ tshukna tsuralõ nimega Andres,» seletäs täl. Pia sündü poig, nimest sai timäle pantus Urmas. Elämisõga oll meheimä majah kitsas ja nä naksi' Tam-mõliina majja ehtämmä.

«Tuu oll sääne vikur värk Vinne aol, õt kiroda' tuust vai raamat. Tüüd oll pall'õ, a nalja sai ka' kõvastõ,» tulõtas miilde Silvi.

Poig Urmas kasvi suurõst, oppõ arstis. Tüüle läts Ahja haigõmajja, pia võtt hindäle tubli naase Riina. A sis sündü edimäne latsõlats Kristjan, kiä' oll kõgõ ilosap, kõge targõp, kõgõ....

Vanaesä Andres sõit edimält pia õga lõunõ aigu Võnnust Ahjalõ tuud imeh kaema. Katõ aastaga peräst lõüse' Riina ja Urmas kapstalehe vaihõlt ilosa tütrekesse Maar'a.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Süük Silvilt

Kurslak miimarinaadih

Om vaia 1 kg kurslakku, 2-3 luidsa täüt õlli.

Marinaat: 0,25 l vett, 0,75 l veini-ätakat, 3 till'õkõist kuivatõt tšillilakka (kaun), 4 luurberilehte, 1sl valgõ piprõ terri, 1sl sinepi-siimnit, 6 nelgiterrä, 8 sl mett.

Kurslak puhasta' ja lahku' küüdsist. Vesi siädä' paah veiniätkaga', mano panda' kõik mait-sõainõ' ja vürtsi' ja läbi kiitä'.

Siädä' sisse mesi ja kurslak, laskõ' viil vuur kiimä.

Kurslak marinaadiga' kuuh nõsta' mäntsehegi'väiga puhtahe (steriliseeritud) purkõ, õkka purki valla' veid'õ õlli ja kääntä' kaa-sõ' kinni.

Katõ-kolmõ nädäli peräst om hüä.

(Silvi Kohu. Hoidistaja käsiraamat, Tartu 2007)

Ku Kristjanit ja Maar'at oll vaia naada' kuuli pandama, sis tull Urmas perrega imä poolõ Tartohe elämä, vanaimä tull ka' näidega üteh.

Tüüelo

«Mul om hõste lännü': terve elo olõ ma tennü' miiltpiteh tüüd,» ütäl Silvi. Edimält oll täl nelli aastakka kirästusõh Valgus tehnilinõ toimõndaja, sis katskõmmend ütäsä aastakka kirästusõh Eesti Raamat Tartu osakunna juhataja. Silvi osakunna hoolõ all olli' Heidemanni trükikuah trükidü' raamadü'. Kirästusrahvas oll Silvi jutu perä nigu üts uma pereh, kõõ avitõdi ütstõist.

Kokoraamatit naas täl kirotamma, ku Vinne aig otsa sai. Ütäsä «Minikokoraamatut» sai tettüs, 2007. aastaga kevä-ja sai valms suurõba formaadiga «Hoidistaja käsiraamat». Katõ raamaduga om pall'õ vaiva olnu': «Rootsi lavva» ja «Hoidistaja käsiraamaduga». Kuagi raamadü pääle sai raisatus kol' süükst ja talvõ. Suvõl olõ-õi aigu arvuti takah istu'. A aigu olõ-õi selle, õt vanainemise elo om käeh, naard Silvi.

Ku latsõ' liina elämä tull', kai Silvi Andresega, õt maja tüküs kitsas jäämä ja sis osti' Aadami küllä suvõkodo. A sügüse tahaki-is inäp liina tagasi tulla'. Lääki-is. Kümme aastakka olõ jo maal. Võti' hindäle suurõ karvadsõ kaukaasia pini, nimest panni' Portos, hüüdnimi om täl Tšapakõnõ. Perrel om ka verrev kass Kiu, tuu om Aadami küllä kõkõ suurõp tapukikas. Kiu mõist kõnõlda, kõnõlõs kõvastõ ja pall'õ, ku saa aigu küllä päält kodo tulla'.

«Tüüd om maal suvõl nigu Märä mõisah,» ütäl Silvi. «Ku ma julgõ viil mõnõ kokoraamadü kirotamisõ ette võtta', tulõ sügüseni uuta'.»

Parhilla' uutva' Silvi ja Andres tuud aigu, kunas laada' jäl' pääle nakasõ'. Kokoraamatil om hüä minek olnud õgal puul: Antslah Hauka laadol, Palamusõl, Tartoh Maar'a laadol. Silvi ütäl, õt meelest lää-äiõ' ar' minevä aastaganõ Seto Kuningriigi päiv, õgal puul ümbre tõõri kodonõ armas loodus ja rõõmsa' inimesõ'. Õgal aastagal olõmi' Silviga' kokko saanu' Võro folkloorifestivalil. Minevä aastagatsõst kokkusaamisõst om «Hoidistaja käsiraamaduh» autori puult kirotõt: «Liina! Hüvvi haukamist! Silvi Kohu.» ■

KIROTAS KOKARAA-MATIT: seto süüke raamat om Kohu Silvil viil kirotamalda'. Foto Ülle Harju (Umaleht)

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Elok' auk

- XX Sünnaüaig ja -kodus: 20. novembril 1942, Petseris
- XX Latsepõli Küllätüva külas
- XX Kooliti: Petseri Algkuul, Ulila kuul, Ilmjärve kuul, keskkool Tartoh ja Talinah
- XX Ülikuul: Tartu Ülikool, eesti filologia 1960-1963
- XX Tüükodusõ: kirjastus «Valgus» tehniline toimetada
- XX «Eesti Raamat» tehniline toimetaja ja osakunna juht
- XX kokoraamatute väljaandja
- XX Hobi: aiandus
- XX Abieloh, poig Urmas, kats latsõlats Kristjan ja Maar'a